

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

XXX. In obscuris minimum est sequendum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62649](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62649)

adulgentur debitori, *l. fin. V. Pari C. de Aub. praest.*, ne is veniat ad miserabile auxilium cessionis bonorum, *l. cit. pr.* Princeps quoque & fiscus rem, quam communem cum aliquo habent, illò, si eam emere noluerit, invitò vendere possunt, *l. Multum 2. C. de Commun. rerum alienat.* quod speciali illorum favore est constitutum &c.

REGVLA XXX.

In Obscuris Minimum est sequendum.

SUMMARIUM.

1. Obscurum est, quod intelligi non potest.
2. Sensus & ratio Regulae:
3. Qua in humanis legibus:
4. In contractibus, promissionibus gratuitis,
5. Testamentis legatis ac votis,
6. Regulariter, non semper:
7. In sententiis & arbitriis
8. In delictis procedit.
9. Imò & in penis.
10. A Regula exceptiones.

1. Obscurum est, quod intelligi non potest; quòd disponentis intentio neque ex ipsius statuti aut alterius dispositionis, aut hanc antecedentium aut subsequentium verborum tenore: neque ex eo, quod actum vel receptum usu: neque ex circumstantiis aliis perspicuum sit, aut verisimiliter colligatur.

2. Quare proposita eique consona Regula Civilis 9. sensus est, Quando statuentis aut aliter disponentis intentio ac voluntas neque ex ipsius dispositionis tenore,

neque ex verbis ei promissis aut subjectis, neque ex eo quod actum est, neque ex stylo vel consuetudine loci, neque ex aliis circumstantiis perspicue apparet, aut verisimiliter colligatur, tum demum sequimur, quod est minimum. Quem Regulae sensum à vero non aberrare, patet ex Regula 34. ab Ulpiano tradita in Pandectis, Semper in stipulationibus & in ceteris contractibus id sequimur, quod actum est: aut si non appareat, quod actum est, erit consequens; ut id sequamur, quod in regione, in qua actum est, frequentatur. Quid ergo, si neque regionis mos appareat, quia varius fuit? ad id, quod minimum est, redigenda summa est.

Ratio est; quia jura proniora sunt ad liberandum quam obligandum, ad obligationem minuendam quam augendam, *l. Arrianus 47. ff. de O. & A.* & propterea, ne quis facile ultra disponentis mentem gravetur debitoque & justo amplius cogatur praetare, in obscuris ad id, quod minimum est, debitorem obligandum judicantur: idque minimo periculo erroris; quòd, cum minimum maximo semper infit: maximum verò à minimo semper distet, disponentis voluntate minimum comprehendi; ac proinde de eo actum esse, certum: non etiam certum sit, de maximo actum.

Atque subsidiariae huic Regulae locus imprimis est in legibus humanis; ut, cum propter obscuritatem indigent interpretatione, praerudiorum mitiorem liceat amplecti, *arg. l. Arrianus cit. & Contra eum, qui legem potuit dicere apertius, interpretatio fieri, secundum Reg. 57. hic, Salas Lib. 10. de LL. f. 2. & Strein, in hanc Reg. num. 2.*

Secundò in contractibus & promissionibus gratuitis; ut, si servi venditor simpliciter dixerit eum peculiarem, sufficiat, si vel minimum habeat peculium, *l. Si*

G g g g 2 quod ven-

quod venditor 18. §. fin. ff. de Edili. Edict. & qui in singulos annos duas scaphas tritici promittit, non ad optimi, sed ad cuiuslibet, veri tamen & mensurati tritici præstationem teneatur, l. Fideiussorem 52. ff. Mandati. Simili modo, si quis Ecclesiæ S. Viti M. canonicis singulis annuatim decem vini amphoras promittit, in dubio eius promissio spectasse intelligitur illorum numerum præsentem; ut isto cum tempore aucto nihil præstare teneatur iis, qui accesserunt, Innocentius in c. Literas 39. de Rescript. Peckius hic n. 3.

At, licet hoc in quantitate & numero procedat, ei tamen locus non est, quando ex contractu species aut speciei æquipollentia, ut artefacta, debentur; cum, si talia obscure expressa sint, non minimum, sed mediocriter v.g. fundus, sella, vas, nec optima nec pessima, sint præstanda, l. Si quis argentum 35. C. de Donat. Idem ferè est, si expressum sit genus, v.g. homo, equus, bos; nisi genus esset tale; ut ad aliquid prorsus inutile, ut in animali ad muscam, descendi posset; nam tale respiciens contractus est nullus, arg. l. Cum post 69. §. 4. ff. de Jure dot. Dynus hic num. 7.

5. Tertio in testamentis, legatis, votis; ut si, quæ quantitas relicta sit, omnibus ponderatis conjici nequeat, quantitas minima debeatur, l. Nummis 75. ff. de Legat. 3. & c. Ex parte 18. de Consensibus: & si defunctus alicui legarit dimidium ejus partis, quæ uni ex hæredibus est obventura, legatarius dimidium ejus, quæ minima est, consequatur, l. Si ita 43. §. 1. ff. de Legat. 2.

Neque obstat; quòd, si ususfructus pars legetur, & quotam testator legare voluerit, non exprimat, non minima sed dimidia relicta intelligatur, l. Etiam 43. ff. de Usufruct. quia Regula de minimo præstando prodita est in subsidium

declarationis aliunde deficientis: tali autem casu testatoris voluntatem satis declarat vocabulum pars; cum nomine partis alicujus totius, si aliud non exprimat, dimidiam venire, Juris sit explorati, l. Nomen 164. §. 1. in fine ff. de V. S.

6. Sed, licet cum quantitas, numerus aut æquipollens legatur, debeatur minimum, aliter tamen res se habet, cum genus, in quo ad inutile descendi non potest, uti & cum species obscure sunt relicta; hoc enim casu mediocriter sive medium debetur, l. Legato 37. ff. de Legat. 1. ubi homine legato in dubio id observandum asseritur; ne optimus vel pessimus accipiatur; quod etiam desumitur ex l. Qui lancem 31. & l. Tertia 38. §. 2. ff. de Aure & arg. leg. quorum locorum priorum lancem legasset is, qui tres inæqualis magnitudinis & æstimationis habebat, hæres ad magnitudinis & æstimationis mediæ; posteriori, cum signum sive statuum templo, in quo aureæ argenteæ & æræ erant, defunctus legasset, hæres ad argenteam potius quàm auream vel æream obligatur. Casu, quò duo tantum supererent, in dubio minus præstandum foret, l. Cum Servus 39. §. 6. ff. de Legat. 1. Dynus hic n. 8. & 9.

Neque, cum ultima voluntate relicta obscura sunt, nullum Regulæ locum esse, persuadet Authoritas Alexandri Imp. l. Voluntatis 7. C. de Fideicommiss. voluntatis defuncti quæstionem in æstimatione judicis esse, rescribentis; quia istius quidem est æstimare, quid verisimile sit. Quando autem neque ex eo, quod actum est, neque ex dispositionis tenore, neque ex usu & loci consuetudine aut similibus indicis verisimile quid deprehendit, secundum Regulam etiam ipse regulariter minimum, aliquando mediocriter adjudicabit.

7. Quarto Regulæ locus est in sententiis &

tiis; ut, si tres iudices vel arbitri inter se dissentientes reum ad summas diversas, v.g. unus ad quina, alius ad dena & rursus alius ad quindena auctori condemnarent, reus quina exhibendo satisfaciatur, *l. Inter pares, 38. ff. de Re judic. §. c. 1. V. Licet, de Arbitris in 6.* Quod si ex tribus iudicibus vel arbitris duo ad dena & unus ad quina duntaxat reum condemnassent, reus ad dena teneretur, *c. 1. cit. pr.* quod hoc casu minimè obscurum, sed clarum sit, majorem iudicum in idem conspirantium partem prevalere, *l. Diem 27. §. 1. ibi, Si major pars consentiat, ei stabitur, ff. de Arbitris, secundum Regulam c. 1. de His, qua à majori §. l. Quod major 19. ff. ad Municipial. Franc. in c. 1. cit. not. 1.*

8. Quintò in delictis; cum in dubio, an quis delictum commiserit, quod minimum est, obtineat: & reus non condemnatur, sed absoluitur *l. Absentem 5. pr. ff. de Penis.* Simili modò, cum delicti incerta est qualitas, v.g. an is, à quo vim illatam constat, eam armatus vel sine armis intulerit, posterius hoc accipitur, *l. Si Praes 33. ff. de Poenis, Dynus l. cit. n. 17.*

Neque contra hoc facit; quòd, cum hominem à Titio esse occisum, non etiam occidendi animus apparet, iste, si abfuisse non probetur, intelligatur adfuisse, *l. 1. C. ad L. Cornel. de Sicar. & cum eadem à pluribus commissam constat, & à quo lethale vulnus inflictum sit, ignoratur, eò quod majus est assumptò, quasi occiderint omnes, teneantur, l. Item Mela. 11. §. 2. ff. ad L. Aquil. quia utrumque hoc speciali ratione receptum est, Prius; quia ipsa facti atrocitas delinquendi animus, si abfuisse non probetur, indicat adfuisse; cum in dubio, quod egit, agere voluisse; si aliud non ostendatur, quilibet intelligatur: & animus praesumatur talis, qualem facta demonstrant, l.*

1. cit. *§. c. Dilecti 52. de Appellat. Mascard. de Probat. conclus. 95. n. 1. & Farinacius Prax. Criminal. q. 89. n. 76.* Posterius verò; quia, cum delictum & delicti qualitas certa, & in delinquendi actu pluribus deprehensis, quis delictum consummavit, ignoratur, Jure omnes puniuntur; nam eò, ipso; quòd deprehensum omnes sint in actu delinquendi, omnes deprehensi sunt in culpa. Unde, ne pessimò publico delictum maneat impunitum, contra Regulam *l. Ita vulneratus 51. §. 2. ff. ad L. Aquil. omnes puniuntur, Dynus cit. n. 19.*

9. Sextò, in poenis; cum enim in his benignior interpretatio sit facienda, *Reg. 138. §. fin. ff. §. 49. in 6.* reus in dubio afficiendus est minori, *l. Respicendum 11. §. l. Interpretatione 42. ff. de Poenis;* ut condemnatio ad capitalem de exilio, condemnatio ad amputationem manus de sinistra accipitur, *Peckius ad hanc Reg. n. 5. & Ludwell in l. Semper 9. ff. hanc Rubr. n. 11.*

10. Non desiderantur, praeter supra allegatos, alii textus, qui Regulæ opponantur. Sed fere ab ista sunt exceptiones; cum, sicut regulariter in obscuris minimum & aliquando medium, sic ex speciali ratione aliquando maximum seu gravissimum debeat; cum in obligationibus, quibus dies non apponitur, statim sive praesenti debeat, *l. In omnibus 14. ff. hic & dotalis stipulatio interpretationem recipiat uxori utiliore, l. Nuptura 57. ff. de Jure dotium.* Imò aliquando perinde ut, si nihil actum esset, nihil debetur: ut cum res legata simul & persona legatarii, aut etiam hæc sola obscura & incerta est, *l. Si fuerit 10. §. l. Si quis 27. ff. de Reb. dub. Peckius hic n. 12. ad 3.*

¶ (O) ¶

G g g g ; REGU-